
Vystymosi komitetas

2023/2108(INI)

25.10.2023

NUOMONĖ

Vystymosi komiteto

pateikta Užsienio reikalų komitetui

dėl ES pozicijos dėl JT privalomos priemonės dėl verslo ir žmogaus teisių, visų pirma dėl galimybės naudotis teisių gynimo priemonėmis ir aukų apsaugos, formavimo
(2023/2108(INI))

Nuomonės referentas: Miguel Urbán Crespo

PA_NonLeg

PASIŪLYMAI

Vystymosi komitetas ragina atsakingą Užsienio reikalų komitetą į savo pasiūlymą dėl rezoliucijos įtraukti šiuos pasiūlymus:

- A. kadangi ES yra grindžiama pagarbos žmogaus orumui, laisvės, demokratijos, lygybės, teisinės valstybės ir pagarbos žmogaus teisėms vertybėmis, kaip nustatyta Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje; kadangi jos veiksmai tarptautinėje arenoje turi būti grindžiami šiais principais ir turi atitikti politikos suderinamumo vystymosi labai principą, įtvirtintą Lisabonos sutarties 208 straipsnyje;
- B. kadangi įgyvendinant Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. ir principą „Nė vieno nepalikti nuošalyje“ parodoma, kad ekonominė plėtra yra neatsiejama nuo socialinio teisingumo, gero valdymo ir pagarbos žmogaus teisėms;
- C. kadangi nuo įmonių piktnaudžiavimo nukentėję asmenys, norėdami pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis, susiduria su daugybe kliūčių; kadangi tarptautinių korporacijų nebaudžiamumo už žmogaus teisių pažeidimus problema yra iš esmės neišspręsta, nes pasauliniu lygmeniu nėra tvirtos ir išsamios reguliavimo sistemos;
- D. kadangi nuo šių žmogaus teisių pažeidimų nukentėję asmenys yra daugiausia iš neturtingų ir pažeidžiamų gyventojų grupių;
  - 1. apgailestauja, kad JT verslo ir žmogaus teisių pagrindiniai principai (angl. UNGPs) nėra įtraukti į vykdytinas priemones; primena, kad prastas JT verslo ir žmogaus teisių pagrindinių principų, taip pat kitų tarptautiniu mastu pripažintų standartų, pvz., Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos rekomendacijų daugiašalėms įmonėms, įgyvendinimas iš esmės siejamas su jų neprivalomu pobūdžiu;
  - 2. susirūpinęs pažymi, kad esama tarptautinių korporacijų teisių ir pareigų asimetrijos, ypač investicijų apsaugos sutartyse, kuriomis investuotojams suteikiamos plačios teisės, kurios nebūtinai atitinka privalomus ir vykdytinus įsipareigojimus, susijusius su žmogaus teisių, darbo ir aplinkos teisės laikymusi;
  - 3. pabrėžia, kad reikia skubiai patvirtinti privalomas ir vykdytinas tarptautines normas, kuriomis būtų reguliuojama tarptautinių korporacijų veikla ir jų pasaulinės vertės grandinės; pabrėžia, kad didelę dalį žmogaus, darbo ir aplinkos teisių pažeidimų vykdo kelios tarptautinės korporacijos, įsisteigusios globaliojoje Šiaurėje, tačiau veiklą vykdančios besivystančiose šalyse;
  - 4. primena, kad visame pasaulyje daugėja įmonių piktnaudžiavimo darbuotojų teisėmis atvejų ir kad pagal Tarptautinės profesinių sąjungų konfederacijos teisių indeksą 113 šalių darbuotojams nesuteikiama teisė steigti profesinės sąjungos arba stoti į ją (2021 m. tokių šalių buvo 106), 87 proc. šalių pažeidė teisę streikuoti, o keturios iš penkių šalių blokavo kolektyvines derybas;
  - 5. primena, kad besivystančių šalių žmonėms, ypač čiabuvių ir tradicinėms bendruomenėms, smulkiesiems ūkininkams ir kitiems smulkiems maisto produktų

gamintojams, moterims, žmogaus teisių gynėjams, darbininkams, mažumoms ir kitoms pažeidžiamoms grupėms, neproporcingai didelį poveikį daro tarptautinių korporacijų vykdomi žmogaus, darbo ir aplinkos teisių pažeidimai; pažymi, kad dar labiau nei šie pažeidimai padėtį blogina korupcija, be to, už juos dažnai nebaudžiama, kaip, be kita ko, pagarsėjusiais „Mariana“ ir „Brumadinho“ (Brazilija), „Rana Plaza“ (Bangladešas), „Marikana“ (Pietų Afrika) ir „Chevron-Texaco“ (Ekvadoras) atvejais; ragina skatinti skaidrumą reikalaujant, kad tarptautinės korporacijos atskleistų atitinkamą informaciją apie savo veiklą, jos poveikį žmogaus teisėms bei priemones, kurių imtasi joms garantuoti, ir užtikrinti teisę kreiptis į teismą, ypač daug dėmesio skiriant socialiniam aspektui ir mažumoms bei kitoms pažeidžiamoms grupėms, taip pat veiksmingas teisių gynimo priemonės žmogaus teisių pažeidimų aukoms;

6. pabrėžia, kad daugelyje pasaulio regionų labai mažos, mažosios ir vidutinės įmonės (MVI) dažnai yra vietos ekonomikos varomoji jėga; pabrėžia, kad labai mažos, mažosios ir vidutinės įmonės visame pasaulyje sudaro 90 proc. visų įmonių, sukuria 60–70 proc. darbo vietų ir 50 proc. bendrojo vidaus produkto; pakartoja, kad svarbu užtikrinti tinkamas vienodas sąlygas, ir primygtinai ragina Komisiją derybose su šia priemone susijusiais klausimais numatyti apsaugos priemones ir lengvatas labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms;
7. ragina Tarybą patvirtinti plataus užmojo įgaliojimus Komisijai, kad ji visapusiškai dalyvautų derybose dėl JT teisiškai privalomos priemonės dėl tarptautinių korporacijų ir žmogaus teisių, vadovaujantis 2014 m. liepos 14 d. JT žmogaus teisių tarybos rezoliucijoje Nr. 26/9, kuria suteikiami šių derybų įgaliojimai, nustatytais tikslais; pabrėžia, kad derybomis, taip pat ES įgaliojimais turėtų būti užtikrintas bendradarbiavimas su patyrusiais potencialiais partneriais verslo bei žmogaus teisių srityse ir prasmingas bendradarbiavimas su suinteresuotaisiais subjektais, kuriems Sutartis daro poveikį, t. y., be kita ko, tarptautinėmis organizacijomis, profesinėmis sąjungomis ir kitais darbuotojų atstovais bei pilietinės visuomenės organizacijomis; be to, pabrėžia, kad viso proceso metu reikia laikytis lyčiai atžvalgaus požiūrio, nes žmogaus teisių pažeidimai nėra neutralūs lyčių atžvilgiu ir neturėtų būti tokiais laikomi; pabrėžia, kad reikia stiprinti ES, kaip patikimos partnerės ir žmogaus bei aplinkos teisių gynėjos, diplomatiją ir reputaciją; pabrėžia, kad, siekiant šio tikslo, ES pozicija turi būti grindžiama žmogaus teisių viršenybės principu ir turi apimti griežtus vykdymo užtikrinimo ir stebėsenos mechanizmus (be kita ko, ataskaitų teikimo reikalavimus ir periodinius vertinimus, kad būtų užtikrintas taisyklių laikymasis), nuo žmogaus teisių pažeidimų nukentėjusių asmenų teisę kreiptis į teismą bei nuostatas dėl tarptautinių korporacijų ir jų vertės grandinių, kurios skiriasi nuo valstybės valdomų įmonių ir jų vertės grandinių bendrosios ir individualiosios atsakomybės; ragina Komisiją visapusiškai dalyvauti būsimose derybose dėl privalomos JT sutarties dėl verslo ir žmogaus teisių ir užtikrinti, kad jos taikymo sritis būtų plati ir apimtų visas tarptautiniu mastu pripažintas žmogaus teises, įskaitant pagrindines darbuotojų ir profesinių sąjungų teises, kaip apibrėžta atitinkamuose tarptautiniuose darbo standartuose ir remiantis visomis atitinkamomis JT konvencijomis; pažymi, kad priešingu atveju valstybės narės turėtų dalyvauti procese atskirai;
8. pabrėžia, jog svarbu, kad teisiškai privalomos priemonės, dėl kurios deramasi, taikymo sritis apimtų visas tarptautines korporacijas ir kitas tarptautinio pobūdžio verslo įmones, kaip nustatyta Rezoliucijoje Nr. 26/9, taip pat jų veiklą, vykdomą per susijusias įmones,

patronuojamąsias įmones, agentus, tiekėjus, partnerystes, bendrąsias įmones ir tikruosius savininkus; tačiau yra susirūpinęs dėl to, kad tarptautiniu lygmeniu vis dar esama daug valdymo spragų, ir ragina tęsti daugiašalį bendradarbiavimą, kad esamiems ir potencialiems bendradarbiavimo partneriams būtų siunčiamas nuoseklus signalas;

9. pabrėžia, kad svarbu numatyti eksteritorialų patronuojančiųjų įmonių reguliavimą ir asmenų, nukentėjusių nuo tarptautinių korporacijų įvykdytų žmogaus teisių pažeidimų tarptautinių korporacijų buveinės valstybėje, teisę kreiptis į teismą; visų pirma, atkreipia dėmesį į tai, kad reikia apibrėžti aiškias tarptautinių korporacijų pareigas, susijusias su vaikų darbo ir priverčiamojo darbo panaikinimu jų tiekimo grandinėse ir veikloje;
10. pabrėžia, kad, siekiant veiksmingai apsaugoti aukas ir užtikrinti teisę kreiptis į teismą, tokia teisiškai privaloma priemonė, be kita ko, turi apimti laisvą, išankstinę ir informacija grindžiamą sutikimą dėl čiabuvių teritorijose plėtojamos veiklos, prasmingas konsultacijas ir nukentėjusių asmenų bei bendruomenių dalyvavimą sprendimų priėmimo procese, susijusiam su tarptautinių korporacijų veikla, kuri gali daryti įtaką jų gyvenimui ir pragyvenimo šaltiniui, teisę nepritarti, įrodinėjimo pareigos perkėlimą, ekstrateritorinės jurisdikcijos, pavyzdžiui, *forum necessitatis*, užtikrinimo mechanizmus ir mechanizmus, kuriais draudžiamas jurisdikcijos atsisakymas (lot. *forum non conveniens*), tarptautinio bendradarbiavimo prievoles siekiant užtikrinti užsienio teismų sprendimų vykdymą, teisę į informaciją ir teisę į visišką žalos atlyginimą. pabrėžia, kad teisė į visišką žalos atlyginimą yra susijusi tiek su teisių gynimo priemonių nukentėjusiesiems, jų šeimoms ar nukentėjusioms bendruomenėms dėl patirtų neigiamų žmogaus, darbo ar aplinkos teisių pažeidimų teikimo procesu, tiek su esminiais rezultatais, kuriais galima neutralizuoti arba atitaisyti neigiamą pažeidimų poveikį; pabrėžia, kad žalos atlyginimas privalo būti tinkamas, veiksmingas, greitas ir turėtų būti proporcingas pažeidimų sunkumui bei patirtai žalai, be to, visais atvejais atlyginant žalą turėtų būti atsižvelgiama į konkrečias teisių turėtojo aplinkybes ir padėtį;
11. mano, kad pasauliniu lygmeniu nustatant su žmogaus teisėmis, aplinka ir klimatu susijusias išsamaus patikrinimo pareigas, susitarimu visame pasaulyje didinamas būsimos ES direktyvos dėl įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo veiksmingumas ir sukuriama visame pasaulyje panašūs aukšti standartai; atsižvelgdamas į tai pabrėžia, kad pasiūlyme dėl direktyvos dėl įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo turėtų būti laikomasi visapusiškesnio ir įtraukesnio požiūrio; be to, yra įsitikinęs, kad JT sutartyje galėtų būti numatytos svarbios nuostatos dėl nukentėjusių asmenų teisinės apsaugos gerinimo, nes taip būtų sugriežtinta ES direktyva;
12. akcentuoja žmogaus teisių gynėjų, grupių, organizacijų ir profesinių sąjungų aktyvistų veiklos svarbą ir tai, kad sutartyje svarbu aiškiai pripažinti teisę ginti žmogaus, aplinkos ir darbuotojų teises, aiškiai nurodant gynėjų teises būti apsaugotiems ir nepatirti bauginimų bei represijų;
13. primena, kad deramo darbo tikslų, pvz., tvarios verslo praktikos, socialinio dialogo, asociacijų laisvės, kolektyvinių derybų ir socialinės apsaugos, skatinimas yra būtinas siekiant panaikinti žmogaus teisių pažeidimus;
14. primena, kad išsamus patikrinimas yra pagrindinis verslo ir žmogaus teisių pagrindinių principų antrojo ramsčio, susijusio su įmonių socialine atsakomybe ir pagarba žmogaus

teisėms, elementas; pabrėžia, kad veiksminga išsamaus patikrinimo praktika taip pat gali padėti didinti galimybes pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis; pažymi, kad išsamaus patikrinimo procedūrų įgyvendinimas neturėtų automatiškai atleisti tarptautinių korporacijų nuo atsakomybės.

INFORMACIJA APIE PRIĖMIMĄ NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

Priėmimo data	24.10.2023
Galutinio balsavimo rezultatai	+: 10 -: 8 0: 0
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	Barry Andrews, Dominique Bilde, Catherine Chabaud, Antoni Comín i Oliveres, Mónica Silvana González, Pierrette Herzberger-Fofana, György Hölvényi, Rasa Juknevičienė, Beata Kempa, Karsten Lucke, Eleni Stavrou, Tomas Tobé, Miguel Urbán Crespo
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai	Ilan De Basso, Marlene Mortler, Caroline Roose, Carlos Zorrinho
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai (209 straipsnio 7 dalis)	Karolin Braunsberger-Reinhold

GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

10	+
NI	Antoni Comín i Oliveres
Renew	Barry Andrews, Catherine Chabaud
S&D	Ilan De Basso, Mónica Silvana González, Karsten Lucke, Carlos Zorrinho
The Left	Miguel Urbán Crespo
Verts/ALE	Pierrette Herzberger-Fofana, Caroline Roose

8	-
ECR	Beata Kempa
ID	Dominique Bilde
PPE	Karolin Braunsberger-Reinhold, György Hölvényi, Rasa Juknevičienė, Marlene Mortler, Eleni Stavrou, Tomas Tobé

0	0
-	-

Sutartiniai ženklai:

+ : už

- : prieš

0 : susilaikė